

انگیزش در یادگیری و آموزش

(نظریه‌ها و کاربردها)

تالیف:

دکتر حسین کارشکی

(هیئت علمی دانشگاه فردوسی مشهد)

دکتر نیکچهره محسنی

(هیئت علمی دانشگاه تهران)

انتشارات آوای نور

تهران - ۱۳۹۵

سرشناسه : کارشکی، حسین، ۱۳۵۳ -
عنوان و نام پدیدآور : انگیزش در یادگیری و آموزش (نظریه‌ها و کاربردها) / تألیف
حسین کارشکی، نیکچهره محسنی
مشخصات نشر : تهران : آوای نور، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری : ۳۳۶ص جدول.
شابک 978-600-5413-64-9
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
موضوع : انگیزش در آموزش و پرورش
شناسه افزوده : محسنی، نیک چهره، ۱۳۱۰-
رده بندی کنگره : ۱۰۶۵LB/ک۲الف۸ ۱۳۹۰
رده بندی دیویی : ۳۷۰/۱۵۴ شماره کتابشناسی ملی : ۲۵۴۰۷۰۹

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

انگیزش در یادگیری و آموزش (نظریه‌ها و کاربردها)

تألیف: دکتر حسین کارشکی - دکتر نیکچهره محسنی

صفحه آرا: منیرالسادات حسینی

چاپ چهارم ۱۳۹۵

تیراژ: ۵۰۰ جلد

شابک: ۹-۶۴-۵۴۱۳-۶۰۰-۹۷۸

تهران- خیابان انقلاب- خیابان ۱۲ فروردین- خیابان شهیدوحید نظری- پلاک ۹۹

تلفن: ۶ - ۶۶۹۶۷۳۵۵ / نمابر: ۶۶۴۸۰۸۸۲ / همراه: ۰۹۱۲۲۰۰۴۵۵۷

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

قیمت ۲۵۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

بخش نخست : کلیات

گفتار اول : نگاهی تاریخی بر روندها، نظریه‌ها و رویکردها در انگیزش	۱۱
۱- مروری بر روند تحولات در مطالعات مربوط به انگیزش	۱۴
۲- مروری بر عوامل و موقعیتهای اثر گذار بر شکل گیری نظریه های جدید	۱۶
الف: انگیزش درونی	۱۶
ب: اراده (خود پیروی)	۱۷
ج: اسنادها	۱۸
د: رویکرد غیر انگیزشی در حوزه بررسی های تجربی	۱۹
ر: رویکرد ارگانیک	۲۰
۳- برداشتهای متفاوت درباره انگیزه روانی	۲۱
الف- نظریه تجربی غریزه	۲۱
ب- نظریه غریزی مبتنی بر تحلیل روانی	۲۵
ت: نظریه انگیزه قاطعیت وایت	۲۶
ج- برانگیختگی بهینه	۲۷
د- نیازها و عواطف	۳۵

بخش دوم: رویکردها و مفاهیم جدید انگیزش

گفتار دوم: نگاهی اجمالی بر نظریه های کنونی و دسته بندی آنها	۴۷
دسته بندی نظریه های کنونی انگیزش	۴۸
الف) دیدگاه ایملز برای دسته بندی نظریه های انگیزش	۴۹
ب) دیدگاه اکلز و ویگفیلد برای دسته بندی نظریه های انگیزش	۵۰
۱- نظریه های انتظاری	۵۰
۲- نظریه های معطوف به علل برانگیزاننده رفتار	۵۰
۳- نظریه های ادغام گر انتظار- ارزش	۵۴
۴- نظریه های ادغام گر شناخت و انگیزش	۵۵
ج) دیدگاه پینتریچ برای دسته بندی نظریه های انگیزش	۵۷
گفتار سوم: نظریه های انتظاری	۸۹
۱- نظریه اتکینسون یا مدل اتکینسون	۹۰
۲- نظریه خودکارآمدی	۹۰
شکل گیری خود-کارآمدی بگونه فرآیند خود-مقاعد سازی	۱۰۸
خودکارآمدی و افسردگی	۱۱۶

گفتار چهارم: نظریه های معطوف به علل بر انگیزاننده رفتار ۱۲۵

۱- انگیزش درونی ۱۲۵

۲- نظریه خود تعیین گری ۱۲۸

۳- نظریه ارزش یابی شناختی ۱۳۲

تحقیقات تجربی در زمینه نظریه ارزشیابی شناختی ۱۳۶

کلاس درس و انگیزش ذاتی ۱۴۶

نیازهای روانی و سلامت ذهنی ۱۶۰

گفتار پنجم: نقش دورنمای آینده در برانگیختگی یادگیرنده ۱۶۵

ماهیت شناختی و پویایی دورنمای آینده ۱۶۸

گفتار ششم: نقش اهداف، اهداف پیشرفت و جهت گیری های هدفی ۱۷۵

طبقه بندی نیازهای ماری ۱۷۶

سلسله مراتب نیازهای مازلو ۱۷۸

نقد نظریه های نیازهای مازلو و ماری ۱۸۰

الف) نظریه انتخاب هدف لاک و لاتام ۱۸۲

شکل گیری اهداف ۱۸۷

ب) نظریه نظام های انگیزشی فرد ۱۹۱

ج) نظریه های جهت گیری هدفی ۲۰۰

پیامد های اهداف و جهت گیری های هدفی ۲۱۰

الف) انگیزش ۲۱۳

ب) راهبردهای یادگیری ۲۲۲

ج) عملکرد تحصیلی ۲۲۳

تأثیر ساختارهای محیطی بر اهداف پیشرفت ۲۲۵

ساختار کلامی ۲۲۶

تکالیف ۲۲۶

ارزشیابی ۲۲۸

مسئولیت و قدرت ۲۲۹

گفتار هفتم: علاقه ۲۳۱

مقدمه ۲۳۱

مفهوم علاقه ۲۳۲

الف) علاقه معطوف به فرد (عوامل فردی علاقه) ۲۳۵

۲۴۲	..... (ب) علاقه موقعیتی
۲۴۹	..... (ج) علاقه موضوعی
۲۵۲	..... کاربرد مباحث علاقه در کلاس درس
۲۵۵	..... گفتار هشتم: امیدواری
۲۵۵	..... مقدمه
۲۵۷	..... تعریف و مؤلفه‌های امیدواری
۲۵۸	..... الف) اهداف
۲۶۱	..... ب) تفکر مسیرها
۲۶۳	..... ج) تفکر عامل بودن
۲۶۴	..... نقش انگیزشی امید در پیشرفت تحصیلی
۲۷۱	..... گفتار نهم: مبانی انگیزشی خودتنظیمی
۲۷۱	..... یادگیری خود تنظیمی
۲۷۳	..... مولفه های یادگیری خودتنظیمی ...
۲۸۶	..... نقش راهبردهای یادگیری در خود تنظیمی تحصیلی
۲۸۶	..... نقش خودنظارتی در خودتنظیمی تحصیل
۲۸۹	..... ریشه های خود تنظیمی و تحول آن
۲۸۹	..... مبانی نظری معطوف به ریشه های خود تنظیمی
۲۹۰	..... نظریه شناختی اجتماعی خود تنظیمی
۲۹۷	..... تحول خود تنظیمی از دیدگاه شناختی - اجتماعی
۳۰۲	..... نظریه فرهنگی اجتماعی ویگوتسکی
۳۰۵	..... نظریه خود تعیین گری
۳۱۱	..... منابع

مقدمه‌ای بر چاپ دوم کتاب انگیزش در یادگیری و آموزش

جمله "خواستن، توانستن است"، نقش بسیار مهم انگیزش در رفتار انسان را نشان می‌دهد. انگیزش یکی از مهم‌ترین فرایندهای شکل‌گیری رفتار است که می‌تواند میزان، کیفیت و نوع فرایندهای معطوف به عملکرد یادگیرنده را در موقعیت‌های آموزشی تحت تأثیر قرار دهد. مربیان، اساتید، مدیران، یادگیرندگان در هر سطحی برای بهبود عملکرد خود، به جز تسلط برداشتن قبلی و روشها و مهارت‌های آموزش و مدیریتی، لازم است از فرایندهای انگیزشی خود و یادگیرندگانشان تقویت داشته باشند و راهبردهای لازم برای ایجاد انگیزش قوی را در خود و دیگران تقویت نمایند. معلم لازم است بداند یادگیرنده چرا و چگونه برانگیخته می‌شود. فرایندها، راهبردها و عوامل مؤثر بر انگیزش متنوع و پیچیده‌اند و لازم است در این زمینه دانش و مهارت‌های لازم کسب گردد.

انگیزه نگارش کتابی با موضوع انگیزش در موقعیت، آموزش و یادگیری، به تجربه‌ها و پژوهش‌های مؤلفان در زمینه انگیزش در آموزش و پرورش برمی‌گردد. محتوا و چارچوب اولیه چندین بار مورد استفاده دانشجویان کارشناسی ارشد روان‌شناسی تربیتی دانشگاه تهران قرار گرفته است. چاپ اول این کتاب هم مورد استفاده دانشجویان، اساتید و دانش پژوهان به خصوص در کتاب حاضر شامل نگاهی گذرا بر نظریه‌های قدیمی انگیزش و نگاهی عمیق‌تر بر نظریه‌ها و موضوعات معاصر مربوط به انگیزش است که می‌تواند مبنای خیلی از مداخلات و تحقیقات انگیزش در حوزه آموزش و پرورش محسوب گردد. این کتاب می‌تواند منبع ارزشمند و مفیدی برای دروس انگیزش در تعلیم و تربیت، روان‌شناسی تربیتی، نظریه‌های یادگیری، روش‌های آموزش و انگیزش و هیجان در دوره‌های کارشناسی ارشد و کارشناسی رشته‌های مختلف روان‌شناسی و علوم تربیتی باشد.

علاوه بر این، این کتاب می‌تواند مورد استفاده کلیه اساتید، پژوهشگران و یادگیرندگانی قرار گیرد که دوست دارند فرایندها و راهبردهای یادگیری خود را بهبود دهند و یا در این حیطه پژوهش کنند. امیدوارم این کتاب به‌طور گسترده مورد استقبال، استفاده، نقد کلیه دانش پژوهان علاقه‌مند قرار گیرد و پژوهشگران ما را در بهبود کارهای بعدی یاری نمایند.

حسین کارشکی

دانشیار روان‌شناسی تربیتی دانشگاه فردوسی مشهد

گزیده ای از متن کتاب:

جمله "خواستن، توانستن است"، نقش بسیار مهم انگیزش در رفتار انسان را نشان می‌دهد. انگیزش یکی از مهم‌ترین فرایندهای شکل‌گیری رفتار است که می‌تواند میزان، کیفیت و نوع فرایندهای معطوف به عملکرد یادگیرنده را در موقعیت‌های آموزشی تحت تأثیر قرار دهد. مربیان، اساتید، مدیران، یادگیرندگان در هر سطحی برای بهبود عملکرد خود، به جز تسلط برداشتن قبلی و روشها و مهارت‌های آموزش و مدیریتی، لازم است از فرایندهای انگیزشی خود و یادگیرندگانشان تقویت داشته باشند و راهبردهای لازم برای ایجاد انگیزش قوی را در خود و دیگران تقویت نمایند. معلم لازم است بدانند یادگیرنده چرا و چگونه برانگیخته می‌شود. فرایندها، راهبردها و عوامل مؤثر بر انگیزش متنوع و پیچیده‌اند و لازم است در این زمینه دانش و مهارت‌های لازم کسب گردد.